
Blanka z Valois

Anna Košátková

O životě středověkých královen nevíme mnohé. Jejich životní osudy rekonstruujeme z torzovitých pramenů, ze zmínek kronik a ze zlomků listin. O životě Blanky z Valois, první manželky Karla IV., nelze sice říci moc, ale oproti jejím současnicím poměrně dost. Její osudy však nejsou oddělitelné od osudů jejího manžela. Již první zmínka o její osobě je spjatá s Karlem IV., jak se dozvídáme z jeho vlastního životopisu Vita Caroli Quarti: „*Léta od vtělení Páně tisícího třístého dvacátého třetího, poslal mne řečený již můj otec k jmenovanému králi Francie, když jsem byl v sedmém roce svého chlapectví; i dal mne onen francouzská král od biskupa biřmovat a dal mi stejné jméno, jako on měl, totiž Karel. I dal mi za manželku dceru Karla, svého strýce, jménem Markéta, zvanou Blanka.*“ V podobném duchu nás informuje i Zbraslavská kronika: „*Osmiletému chlapci byla zasnoubena dívka jménem Blanka, sestra francouzského krále Filipa, z rodu královského.*“

Sedmiletá nevěsta z rodu Valois byla pokřtěná jako Markéta, ovšem říkali jí Blanche. Údajně pro její světlé vlasy. O jejím dětství ve Francii nevíme příliš. Lze předpokládat, že se jí dostalo výchovy obvyklé pro urozené dívky – vybrané chování, ruční práce, tanec, jízda na koni, případně cizí jazyky. O její případné gramotnosti však nejsme informováni.

Další informace lze dohledat až k roku 1330. Karel IV. ve vlastním životopise Vita Caroli poznamenává, že „...vrátil mne král i s mou manželkou, svou sestrou Blankou, mému otci Janovi, králi českému, do města Lucemburku.“ Tři roky žila Blanka z Valois v Lucemburku, zatímco její manžel strávil tuto dobu v severní Itálii, kde podporoval zájmy svého otce Jana Lucemburského v tzv. italské signorii. Tento lucemburský zájem o ovládnutí severoitalských oblastí, například města Brescia, Bergamo, Parma, Cremona, Pavie, Reggio a Modena, a v Toskánsku pak Lucca se nesetkal s trvalejším úspěchem.

V roce 1334 se následník trůnu Karel vrátil do Čech. Ve svém vlastním životopise sugestivně popisuje, jak našel království zpustošené, vesnice vypálené, Pražský hrad neobyvatelný. Avšak též poznamenává, že „... v té době jsme poslali pro svou manželku, ježto byla dosud v Lucembursku. Ta pak přišedši měla po roce prvorozenou dceru Markétu. V těch dobách dal nám náš otec markrabství moravské, a toho titulu jsme užívali.“ Ještě předtím, než se Karel i se svou manželkou odebrali na Moravu, stal se příjezd Blanky významnou událostí, jak poznamenal i zbraslavský kronikář Petr Žitavský: „*Toho roku dne 12. června v neděli ve večerní době byla paní Blanka, manželka Karla, dědice království Českého, markraběte moravského, když přicházela z Francie slavně a velkolepě uvítána od duchovenstva i veškerého lidu pražského a její obydlí bylo na ten čas na Pražském hradě.*“

Avšak po měsíci odešla značná část Blančiny družiny zpět do Francie. Proč tomu tak bylo, zůstává otázkou, můžeme však uvažovat, že se jednalo o pragmatický krok, jehož cílem bylo minimalizovat spory mezi dvořany nejrůznějších národností. Pokud bychom měli přihlídnout k výpovědní hodnotě dobových kronik, dozvíme se, že Blanka „... sličným zjevem a krásou svou se zajisté zalíbila v očích všech a doufám, že se ještě zalíbí ctnostmi; přinesla s sebou ženský šat podle obyčeje svého národa a přivezla nemalou výbavu podle stavu své důstojnosti, jak vyžaduje dům královský.“ Takto nás zpravuje Petr Žitavský ve Zbraslavské kronice, a dříve jiných kronikářů je podobná.

Sodiego naz
ku lomni sto
to swieta z
gnata a lep

Podle dostupných zpráv bylo manželství Karla IV. a Blanky z Valois šťastné. Ze svazku vzešly dvě dcery. Starší Markéta (1335–1349) a mladší Kateřina (1342–1395). Markéta byla již jako sedmiletá provdána za uherského krále Ludvíka I., tehdy šestnáctiletého. Zemřela však bezdětná ve svých čtrnácti letech. Kateřina byla jako čtrnáctiletá provdána za Rudolfa IV. Habsburského. V roce 1365 ovdověla a o rok později byla provdána za Otu V. Bavorského, toho času braniborského markraběte. Do své smrti se zdržovala v Praze a ve Vídni, kde byla i pohřbena.

Ostatní vztahy Blanky z Valois k jiným jí blízkým osobám nejsme schopni rekonstruovat. Pouhou letmou zmínku máme z vyprávění Petra Žitavského, který komentuje pobyt Beatrix Bourbonkové, druhé manželky Jana Lucemburského, v Praze. „*V českém království se rozhlásila nečekaná, ale pravdivá zpráva, podle níž uzavřel český král Jan v krajinách francouzských řádné manželství s pannou Beatricí, dcerou vévody bourbonského, hraběte z Clermontu.*“ Šlo o jistou konkurentku Blanky z Valois. Beatrix Bourbonková byla v roce 1337 korunována na českou královnu. Ovšem s českým prostředím se nikdy nesžila, a ani její vztahy s manželkou nevlastního syna nebyly vřelé. Král Jan prý Blanku na čas z pražského dvora vypověděl, aby nedocházelo ke sporům. Beatrix Bourbonková však v Praze dlouho nezůstala, byť Janovi porodila dvě děti – syna Václava a dceru Bonu. Krátce poté se přesídlila do lucemburského hrabství, kde dožila. Petr Žitavský ještě jízlivě poznamenal, že z jejího odchodu se „*všechn lid radoval více než z jejího příchodu.*“

Významným mezníkem v životě Karla (IV.) i Blanky z Valois byla korunovace na českého krále a českou královnu v roce 1347. Slavnost se odehrála 2. září ve Svatovítské bazilice na Pražském hradě a celebroid ji arcibiskup Arnošt z Pardubic. Karel přikázal k této korunovaci zhotovit Svatováclavskou korunu, a též nechal sepsat korunovační řád českých králů a královen *Ordo ad coronandum regem Boemorum*. Pro korunovaci královny byl stanoven také speciální ceremoniál, při kterém byla královna přivedena před oltář s rozpuštěnými vlasy, poklekla, dotkla se čelem země, a arcibiskup ji obdobně jako jejímu manželovi udělil pomazání, do ruky vložil žezlo, navlékl prsten a nasadil korunu. Abatyše kláštera sv. Jiří ji dovedla k trůnu, kde nově korunovaná královna usedla po králově boku.

Blanka z Valois zemřela 1. srpna 1348 v Praze. O příčinách její smrti historici stále přemítají, a jistou odpověď patrně nebude možno stanovit. Někteří badatelé se vyslovují pro mor, „černou smrt“, která se od roku 1347 začala šířit Evropou. Proti této teorii však hovoří fakt, že v Čechách epidemie moru udeřila silněji až o dva roky později. Existují samozřejmě i jiné, více či méně pravděpodobné varianty. Mohlo jít o jinou chorobu rychlého průběhu a nevyzpytatelných zvrátů, případně i tuberkulózu, nebo i nešťastnou náhodu.

O životě Blanky z Valois opravdu nevíme mnoho. Veškeré informace, které se nám zachovaly, jsou spjaty s činy jejího manžela. Nevíme nic o jejím majetkovém zajištění, o personální skladbě jejího dvora, ani o nejrůznějších mecenášských aktivitách. To vše díky torzovité pramenné základně. Kroniky zachovávají letmé svědectví a diplomatický materiál se ve větší míře nedochoval. Lze však konstatovat, že se jednalo o jednu z prvních českých královen, která nepocházela z německých či polských oblastí. Její francouzský původ přenesl sňatkovou politiku českých králů ještě do vyšších sfér.

Rozšiřující literatura:

ČECHURA, Jaroslav – HLAVAČKA, Milan – MAUR, Eduard. *Ženy a milenky českých králů*. Praha: Akropolis, 1998.

ČORNEJ, Petr. *Osudy českých králů a královen: od Přemyslovce Vratislava II. k Habsburkovi Karlu I.* Praha: Reader's Digest, 2013.

EICHLER, Joachim – MÜLLER, Heribert – SCHNEIDMÜLLER, Bernd. *Francouzští králové v období středověku: od Oda ke Karlu VIII. (888–1498)*. Praha: Argo, 2003.

KAVKA, František. *Čtyři ženy Karla IV.* Praha: Paseka, 2002.